

مرکز خلاقیت کودکان در فضای سبز

نعمیه خداداد

ساحل ثوابی

راضیه السادات طباطبایی

انتشارات شمسا - ۰۹۱۴۹۲۶۶۱۱۸

نام کتاب: مرکز خلاقیت کودکان در فضای

مؤلفان: نعیمه خداداد، ساحل ثوابی، راضیه ال
طباطبایی

ناشر: انتشارات شمسا

قطع و صفحه: وزیری، ۱۳۴ ص

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول، تابستان ۹۶

صحافی و چاپ: اعظم

شابک: 978-600-8459-21-7

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است

سرشناسه	: خداداد، نعیمه، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: مرکز خلاقیت کودکان در فضای سبز / مؤلفان: نعیمه خداداد، ساحل ثوابی، راضیه السادات طباطبایی.
مشخصات نشر	: اهر: شمسا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ث ۱۳۴، ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک	: ۱۵۰۰۰ ریال 7-21-8459-600-978:
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۲۲ - ۱۲۶.
موضوع	: محیط زیست و کودکان
موضوع	: Children and the environment
موضوع	: طبیعت، فهم روان شناسی
موضوع	: Nature -- Psychological aspects
موضوع	: خلاقیت، کودکان
موضوع	: Creative ability in children
موضوع	: کودکان -- رشد
موضوع	: Child development
شناسه افزوده	: ثوابی، ساحل، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده	: طباطبائی، راضیه السادات، ۱۳۶۸ -
رده بندی کنگره	: HQ۷۶۷/۹/خ۴م۴ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۳۰۵/۲۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۶۲۹۹۰

از میان هنرها، معماری هنری است که هرچند آهسته، ولی بسیار عمیق و مطمئن، بر روح انسان‌ها تأثیر می‌گذارد (ارنست دیمنت)

تربیت کودک را باید از همان آغاز تولد و حتی از دوران جنینی شروع کرد، زیرا «شخصیت کودک در همان پنج سال اول پایه‌ریزی می‌شود». از اهداف مهم تعلیم و تربیت فرزند، آماده‌سازی او برای زندگی در اجتماع و تعقیب اهداف الهی جامعه است. کانون خانواده نخستین نهاد اجتماعی است که کودک در آن پرورش می‌یابد و می‌آموزد که چگونه رفتار اجتماعی داشته باشد. در محیط‌های اجتماعی نظیر مهدکودک، نهادهای دیگری به‌جز خانواده در آموزش هنجارها و زنده کردن به فرزند دخالته دارند و با افزایش سن کودک به‌مرور از نقش خانواده‌ها کاسته و بر نقش این کانون‌ها در الگودهی به شخصیت کودک افزوده می‌شود؛ و از طرفی در سیستم آموزشی ایران، حضور طبیعت و فضای سبز در فضاهای آموزشی، اغلب به‌صورت بسیار محدود اتفاق می‌افتد و ممکن است حضور محدود نیز بدون در نظر گرفتن نیازهای خاص صورت می‌گیرد. لازم است طراحی فضای سبز در مراکز آموزشی باهدف تأمین نیازهای مختلف کودکان در رشد، آموزش و پرورش مهارت‌ها و خلاقیت آن‌ها صورت گیرد. فلذا در این نوشتار "مرکز خلاقیت کودکان با بهره‌گیری از فضای سبز آموزشی در تبریز" سعی بر آن شده است "تا در جهت تحقق مکان‌هایی که به کودکان امکان دهد تا آزادانه توانایی‌های خود را ارتقا و تکامل دهند... به نیازهای فرهنگی و اجتماعی کودکان جامعه امروز، با پرداخت کلی‌تر به مفهوم آموزش، اجتماعی شدن و خلاقیت کودکان پاسخ داده شود با عنایت به نکات یادشده امید است این مجموعه بتواند به‌عنوان یک سند و مأخذ باعث ارزی علاقه‌مندان و نسل‌های آتی و جز حسنات کتاب اعمالمان ثبت گردد. در ادامه بر خود لازم می‌دانیم از زحمات و حمایت دکتر احمد میرزا کوچک خوشنویس که ما را در تدوین این کتاب یاری نموده اند صمیمانه تشکر و قدردانی نماییم همچنین سزاوار است از سرکار خانم مهندس مهسا اصغری که زحمت طراحی جلد را بر عهده داشتند اظهار سپاس و امتنان نماییم.

والحمد لله رب العالمین

نعیمه خداداد

فهرست مطالب

۱۰	مقدمه.....
۱۱	فصل اول شناخت کودک.....
۱۲	کودک از منظر بیولوژیک.....
۱۲	کودک از منظر روانشناسی.....
۱۳	کودک از منظر جامعه‌شناسی.....
۱۴	بررسی دیدگاه‌های گذشته در مورد کودک و دوران کودکی.....
۱۴	مفهوم دوران کودکی در دوران باستان.....
۱۵	مفهوم دوران کودکی در ایران باستان.....
۱۶	مفهوم دوران کودکی در دوران میانه اروپا.....
۱۷	مفهوم دوران کودکی در دوران معاصر ایران.....
۱۸	مفهوم دوران کودکی در اعداد اسلامی.....
۱۹	تغییر نگرش نسبت به کودکان.....
۲۰	عوامل تغییر نگرش نسبت به کودکان.....
۲۱	پیدایش مفهوم کودکی در ایران.....
۲۳	فصل دوم: مبانی روانشناسی کودک.....
۲۴	رشد کودک.....
۲۴	تعریف رشد.....
۲۵	نیازهای اساسی کودکان.....
۲۵	نیازهای کودک از منظر بیولوژیک.....
۲۶	
۲۶	نیازهای کودک از منظر روان‌شناسی.....
۲۷	ویژگی‌های رشد از دیدگاه صاحب‌نظران.....
۳۰	ادراک کودک.....

۳۳	ادراک رنگ‌ها
۳۴	ادراک تصویر
۳۵	ادراک فاصله، عمق و مسافت
۳۵	ادراک فضا
۳۶	کودک و بازی
۳۶	تعریف بازی
۳۷	تاریخچه بازی
۴۲	کودک و نقاشی
۴۲	نقاشی کودک چیزی بیش از هنر
۴۳	نقاشی کودک از دیدگاه پیاژه
۴۵	فصل سوم: خلاقیت
۴۶	خلاقیت
۴۷	پرورش خلاقیت
۴۸	پرورش خلاقیت کودکان با ابزار محیط کالای
۵۳	خلاقیت و برنامه‌ریزی شهری
۵۴	روش‌های آموزش خلاقیت به کودکان
۵۴	تجارب کودکان را به موقعیت‌های خاص محدود نکنیم
۵۵	برای طرح سوال‌ها و اندیشه‌های غیر معمول و بدیع ارزش قائل شویم
۵۵	فرصت‌هایی برای خود آموزی و یادگیری اکتشافی کودکان
۵۶	نسبت به تفاوت‌های فردی کودکان با احترام برخورد کنیم
۵۶	رفتارهای خلاق را برای کودکان قرار دهیم
۵۶	روش‌ها و فنون ویژه بالا بردن سطح آفرینندگان استفاده کنیم
۵۷	مدارس خلاق
۵۹	کودک و خلاقیت
۶۱	توجه به روانشناسی کودکان در طراحی مدارس خلاق

۶۲	قوه تخیل کودک و لزوم ایجاد گوناگونی در فضا
۶۴	کل نگری کودک و لزوم خوانایی فضا
۶۵	دریافت خبر، ادراک محیطی و کشف فضا
۶۶	فرم و رنگ
۶۶	به کارگیری حواس پنجگانه
۶۸	اصول طراحی فضاهای آموزشی کودکان
۷۰	روش های ایده آل در طراحی فضاهای آموزشی
۷۳	الگوهای فضای آموزشی

فصل چهارم: نقش طبیعت در فضاهای آموزشی ۷۵

۷۶	طبیعت
۷۶	نقش طبیعت در فضاهای آموزشی
۷۸	تأثیر عوامل محیطی بر فضاهای مختلف رشد کودکان در محیط های آموزشی
۸۰	استفاده از طبیعت به عنوان ابزار مناسب آموزشی
۸۱	آموزش های خارج از محیط کلاس
۸۳	یادگیری تجربی
۸۴	هوش چندگانه
۸۵	پیچیدگی یادگیری
۸۶	رشد دانش، گرایش و مهارت در آموزش بیرونی

استفاده از فضاهای طبیعی در مدارس برای پرورش مهارت های کودکان (رشد اجتماعی و

۸۸	فیزیکی)
۸۹	نقش بازی در محیط های طبیعی در رشد اجتماعی و فیزیکی کودکان
۹۰	استفاده از طبیعت برای رشد معنوی، احساسی و زیبایی شناسانه کودکان

فصل پنجم: استانداردهای فضایی مراکز خلاق کودک ۹۵

۹۶	مهدکودک و استانداردهای فضایی
۹۶	کودک: تعاریف و مفاهیم پایه

۹۷.....	خصوصیات کودکان ۵ تا ۱۲ سال.....
۹۸.....	فضای مهدکودک - فضای آموزشی.....
۹۹.....	آموزش پیش دبستانی.....
۱۰۰.....	مهدکودک مناسب.....
۱۰۱.....	اصول طراحی مهدکودک.....
۱۰۴.....	اصول مکان‌یابی مهدکودک.....
۱۰۵.....	عناصر فضایی مهدکودک.....
۱۱۲.....	بخش ورزشی مهدکودک.....
۱۱۵.....	بخش‌های مختلف مهدکودک.....
۱۱۹.....	برنامه فیزیکی مهدکودک.....
۱۲۰.....	بررسی نمونه‌های مهدکودک.....
۱۳۰.....	نتیجه‌گیری.....
۱۳۱.....	منابع و مأخذ.....

مقدمه

کانون خانواده نخستین نهاد اجتماعی است که کودک در آن پرورش می‌یابد و می‌آموزد که چگونه رفتار اجتماعی داشته باشد. در محیط‌های اجتماعی نظیر مهدکودک، نهادهای دیگری به‌جز خانواده در آموزش هنجارها و ارزش‌ها به فرزندان دخالت دارند و با افزایش سن کودک به‌مرور از نقش خانواده‌ها کاسته و بر نقش این کانون‌ها در الگودهی به شخصیت کودک افزوده می‌شود. مهدکودک برای بچه‌ها عموماً جذابیتی بیش از خانه و خانواده دارد و نیز نقشی بسیار اساسی و مهم در تربیت کودکان ایفا می‌کند. از سوی دیگر بنا به گزارش مؤسسه ملی بهداشت و توسعه رنر د دکار "بچه‌هایی که بین سال‌های دوم تا چهارم زندگی در مهدکودک هستند نسبت به سایر کودکان، آموزش زبان و حافظه بهتری دارند. لذا آنچه در این نوشتار قصد تمرکز بر آن است؛ ایجاد یک فضای معمارانه مناسب برای کودکان با عنوان «طراحی مرکز خلاقیت کودکان با بهره‌گیری از فضای سبز آموزشی» در جهت پاسخ‌دهی به نیازهای کودکان باشد به این ترتیب این نوشتار در شش فصل شامل ادبیات و پیشینه، مبانی نظری و روانشناسی کودک، خلاقیت کودکان و بررسی نقش طبیعت در فضاهای آموزشی و در خاتمه به تحلیل استانداردهای فضایی مراکز خلاق، پرداخته است تا بتواند گامی هرچند کوچک در راستای نیل به این هدف برداشته باشد.

الحمدلله اولاً و اخراً

ساحل ثوابی